

De Schanstoren

eerste helft 15^e eeuw

De Schanstoren is het restant van een indrukwekkend poortgebouw dat eeuwen geleden op deze plek stond. Arcen was vroeger een versterkt dorp, compleet met wallen, poorten en een gracht. Ter hoogte van deze poort stroomde de gracht, de Kurversgraaf, in de Maas.

Het poortgebouw is waarschijnlijk tussen 1400 en 1450 gebouwd, ter vervanging van een 14^e-eeuwse voorganger. De heer van Arcen had er alle belang bij dat aan deze zijde van het dorp, vlak bij de Maas, een versterking werd gebouwd.

Er was in die tijd grote rivaliteit met de nabijgelegen stad Venlo. Deze rivaliteit had te maken met de rechten over opslag van handelswaar die over de Maas werd vervoerd. In dit verband is wel eens verondersteld dat in Arcen ook tol werd geheven en dat het poortcomplex tevens als tolvesting heeft gediend. Dit is niet ondenkbaar, gezien de zware torenbouw die uitdrukkelijk bedoeld is om de Maas te bestrijken. Schriftelijke bewijzen voor zo 'n tolvesting ontbreken echter tot nu toe.

Reconstructie van het oorspronkelijke gebouw, vanaf de dorpszijde (visual Albert Kiefer)

Het poortcomplex bestond uit drie onderdelen: een poortdoorgang, een versterkt gedeelte en een traptoren. Alleen de traptoren is voor een deel als ruïne behouden en staat bekend als 'de Schanstoren'.

Het poortcomplex lag prominent aan de Maas. Naast een poortdoorgang omvatte het gebouw kelders, twee verdiepingen en een zolderverdieping met weergangen die toegankelijk waren via de traptoren. Aan de veilige dorpszijde bevonden zich grote vensteropeningen. Aan de kant van de Kurversgraaf en de Maas, de aanvalszijde, zaten waarschijnlijk smalle vensters of schietopeningen ter verdediging.

Politieke strubbelingen in de 15^e en 16^e eeuw maakten dat Arcen te lijden had van oorlogsgeweld. De Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) was de doodsteek voor Arcen als vesting. Rond 1635 werd de plaats door de Staatse troepen

van Frederik Hendrik ingenomen, waarbij het poortcomplex onherstelbare schade opliep. De muren aan de zijde van de Kurversgraaf en de Maas met funderingsdiktes van 2,5 meter werden tot op kelderniveau neergehaald. Alleen de Schanstoren met het aansluitende dikke muurwerk en de keldertrap bleven als ruïne behouden. Dit is wat we tegenwoordig nog zien.

In 1980 is de ruïne hersteld en heeft een opgraving plaatsgevonden. Hierdoor kennen we de volle omvang en het belang van het historische complex. Vervolgens is het inzichtelijk gemaakt door de bewaard gebleven funderingen op te metselen. In 2011 bleek een nieuwe restauratie van de Schanstoren noodzakelijk. Bij die gelegenheid is de ruïne ook bouwhistorisch onderzocht. Aan de hand van de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek uit 2011 en de opgraving uit 1980 is in 2015 een digitale reconstructie van het oorspronkelijke gebouw gemaakt.

Reconstructie van het oorspronkelijke gebouw, vanaf de buitenzijde (visual Albert Kiefer)